

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

Факультет романо-германської філології

Кафедра граматики англійської мови

Дипломна робота

бакалавра (C/D)

на тему: «Синергетична напруга в романі Д. Мітчелла «Cloud Atlas» та засоби її втілення»

«Synergetic Tension in D. Mitchell's «Cloud Atlas» and Means of Its Verbalization»

Виконала: студентка заочної форми навчання

напряму підготовки 6.020303 Філологія

Друца Аліса Леонідівна

Керівник д.філол.н., проф. Домброван Т.І.

Рецензент к.філол.н., доц. Терехова Л.В.

Рекомендовано до захисту:

протокол засідання кафедри

№ 14 від 15.05.2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 3

протокол № 10 від 13.06.17

Оцінка good / C / 78
(за національною шкалою, шкалою ECTS, балн)

Завідувач кафедри

Е.Карп
(підпис)

Карпенко О.Ю.

Голова ЕК

Е.Карп
(підпис)

Карпенко О.Ю.

Одеса – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	6
1.1. Роман «Хмарний атлас» у системі творчості Девіда Мітчелла	6
1.2. Евристичний потенціал лінгвосинергетики для дослідження художніх текстів	16
РОЗДІЛ 2 СИНТЕЗ ІДЕЙНО-ТЕМАТИЧНОГО І ЖАНРОВОГО КОМПОНЕНТІВ РОМАНУ ДЕВІДА МІТЧЕЛЛА «ХМАРНИЙ АТЛАС». .	21
2.1. Функції інтертексту в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла. . .	21
2.2. Паратекстуальність й архітекстуальність роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла	29
2.3. Граматичні способи вираження позиції героя в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла	38
ВИСНОВКИ.	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	46
SUMMARY.	49

ВСТУП

Девід Мітчелл (англ. David Mitchell), 12 січня 1969 року – англійський письменник. Девід Стівен Мітчелл народився в місті Саутпорт, Мерсісайд, Велика Британія, але пізніше майбутній письменник у місті Малверн, Вустершир. Мітчелл вивчав американську та англійську літературу в університеті Кент (University of Kent). Має ступінь магістра з компаративістики.

Перший роман Девіда Мітчелла «Літературний привид» («Ghostwritten») вийшов друком у Британії в 1999 році. Події роману розвиваються по всьому світу, від Окінави до Монголії, й далі до Нью-Йорку 2000-х. Через весь роман читача ведуть дев'ять оповідачів, історії яких дивним чином переплітаються між собою. Книгу було відзначено Премією Джона Ріс-Луелліна як найкращу британську книгу року, написану автором до 35 років.

Два його наступні романи «Сон № 9» (2001) та «Хмарний атлас» (2004), було включено в шорт-ліст Букерівської премії. Роман «Чорний Лебідь Грін» («Black Swan Green»), опублікований 2006 року, було відібрано у довгий список Букерівської премії.

У 2003 році Мітчелл увійшов до списку найкращих молодих британських письменників, за версією журналу Granta. А 2007 року письменника було включено до списку 100 найвпливовіших людей світу, за версією журналу Time.

2012 року на екрани вийшов науково-фантастичний фільм «Хмарний атлас», створений Томом Тиквером, Ланою та Ліллі Вачовські, за однойменним романом Мітчелла. За романом «Сон №9» було знято фільм з Мартіном Фріменом в головній ролі «The Voorman Problem», який було номіновано на BAFTA.

Шостий роман Девіда Мітчелла «Годинник з кісток» («The Bone Clocks»), було опубліковано 2 вересня 2014 року. В інтерв'ю The Spectator письменник сказав, що роман містить "трохи фантастики", а загалом він про "життя та смерть". «Годинник з кісток» був у шорт-листі 2014 Man Booker

Prize.

Режисери написали сценарій на основі роману «Хмарний Атлас» Девіда Мітчелла, виданого у 2004 році. Бюджет фільму становив 102 мільйони доларів, які були отримані з незалежних джерел. Таким чином, «Хмарний атлас» є одним із найдорожчих незалежних фільмів усіх часів.

Шість історій, дія яких відбувається в різні часи, проте тісно переплітаються між собою: 1) Тихоокеанський щоденник Адама Юїнга – 1849 рік; 2) Листи з Зедельгема – 1931 рік; 3) Періоди напіврозпаду. Перше розслідування Луїзи Рей – 1973 рік; 4) Страшний суд Тімоті Кавендіша – Наші часи (2012 рік); 5) Орizon Сонмі-451 – історія розгортається в майбутньому (2144 рік), в державі Ні-Со-Копрос (колишня Корея), де всіма керують корпорації, а в людей не залишились права на індивідуальність; 6) Переправа біля Слуші та все решта – 2321 рік, світ після ядерної війни.

Актуальність зумовлена необхідністю в аналізі творчої манери Девіда Мітчелла і визначенні місця його творчості в загальній літературній ситуації 80-х – 90-х років минулого століття; осмислення філософської основи його складного, що зазнає трансформації письменницького світобачення, відображеного в романі «Хмарний атлас».

Мета дослідження – окреслити жанрову своєрідність роману «Хмарний Атлас» Девіда Мітчелла.

Завдання:

- охарактеризувати роман «Хмарний атлас» у системі творчості Девіда Мітчелла;
- надати пояснення паратекстуальності й архітекстуальності роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла;
- визначити функції інтертексту в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла;
- назвати ключові граматичні способи вираження позиції героя як жанрової своєрідності роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелл.

Об’єкт дослідження – жанрова специфіка роману «Хмарний атлас»

Девіда Мітчелла.

Предмет дослідження – композиційні та ключові граматичні способи створення ефекту синергетичної напруги в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла.

Обсяг і структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел.

Перший розділ присвячено синтезу ідейно-тематичного і жанрового компонентів роману Девіда Мітчелл «Хмарний атлас», де зосереджено увагу на романі «Хмарний атлас» у системі творчості Девіда Мітчелла, а також розглянуто паратекстуальність й архітекстуальність роману «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла.

У другому розділі представлено ключові функції інтертексту в романі «Хмарний атлас» Девіда Мітчелла, а також встановлено граматичні способи створення ефекту синергетичної напруги в романі.

Основні результати дослідження представлені у Висновках.

Методи дослідження:

загальні: опис, аналіз, дискриптивний метод, метод аналізу, синтезу;

суто лінгвістичні: метод контекстуального аналізу.

Список використаної літератури включає 29 позицій.

ВИСНОВКИ

Твір британського письменника Девіда Мітчелла «Хмарний атлас» вважається одним з кращих зразків сучасної літератури: він увійшов до списку фіналістів Букерівської премії, отримав низку інших престижних літературних премій, включених до відомого списку 100 кращих книг BBC і в список 1000 книг газети «Гардіан».

Об'єктом дослідження було визначено функції інтертексту в романі “Хмарний Атлас” Девіда Мітчелла.

Предмет дослідження — ключові граматичні способи вираження позиції героя в романі.

Проведене у роботі дослідження уможливило дійти наступних висновків:

- Застосування категорій нелінійності, динамічності, відкритості, нестійкості, спостереженості уможливило розкрити синергійну природу композиції досліджуваного роману.
- *Інтертекст* і *інтертекстуальність* є розмежованими поняттями. Інтертекст — об'єктивне явище, інтертекстуальність — суб'єктивне. Інтертекстуальність є пермутації текстів, їх динаміка, нескінченний процес. *Інтертекстуальність* — транспозиція однієї знакової структури в іншу. *Інтертекстуальність* — нестійке, багатосмислове поняття, у той час як *інтертекст* є стійким.
- Завдяки наявності інтертекстуальних зв'язків у творі минуле, теперішнє і майбутнє нерозривно пов'язані між собою.
- Транстекстуальність є характеристикою відносин між класами, через які тексти проникають одна в одну.
- *Метатекстуальність* — це певне відношення до коментування чи до аргументації представленої інформації.
- *Архітекстуальністю* називають конкретне ставлення, яке розглядає текст з позиції власної родової категорії.

- *Паратекстуальність* – це відношень тексту до свого «паратексту» (передмови, післямови та багато іншого).
- *Транстекстуальність* – це узагальнюючий клас, до якого належить все, що стоїть над цим конкретним текстом. Це те, що включає його в систему художньої літератури в цілому.
- *Гіпертекстуальністю* є будь-яке відношення, яке пов'язує текст наступний текст з попереднім, похідним від якого він стає.
- Зазначена класифікація транстекстових взаємин дозволяє нам зробити висновок, що доцільно буде виділити два різних класи *інтертекстуальності*. По-перше, *пародія* і *стилізація* логічно відносяться до феномена *гіпертекстуальності*, а отже, відрізняються від цитати, плагіату або алюзії, які повинні бути віднесені до сфери міжтекстових відносин.
- Проаналізувавши структуру всього роману, який складається із шести окремих частин, ми можемо сказати, що кожна частина пов'язана якимось чином з попередньою та наступними. Остання частина роману узагальнює роздуми автора про те, що кожна людина здійснює свій вклад у загальну історію людства. А всі покоління прийдешні та наступні мають нерозривний зв'язок з минулим. Історія повторює події, проте вони переосмислюються по-новому і кожне покоління розуміє те, що відбувалося раніше, по-своєму. Проте головне завдання, що полягало у визначенні інтертекстуальності роману, вирішено завдяки виявленню схожості та повторюваності подій, сюжетів, що відбувалися у попередніх частинах, або спогад про них.
- було визначено сутність заголовку: як неможливо зробити атлас хмар, так і не можливо зібрати всі людські долі в єдине ціле і трактувати їх з одного боку. Кожна людина розуміє вчинки інших, події та хід історії по-своєму, який здійснюється так швидко, як пливуть хмари.
- Серед граматичних засобів найбільш поширеними є використання

минулого часу дієслова, умовного способу виконання дії, вживання порівняльного ступеня прикметників, застосування роздільних, риторичних та інших видів запитань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнова Н.Д. Лингвистический энциклопедический словарь. - 5-е изд., перераб. и доп. - М.: СЭ, 1990. - С. 412.
2. Барт Р. От произведения к тексту // Избранные работы. Семиотика. - М.: Поэтика, 1994. - С. 413.
3. Женетт Ж. Палимпсесты: литература во второй степени. - М.: Науч.мир, 1982. - С. 76.
4. Зенкин С.Н. Введение в литературоведение // Теория литературы. - М.: Литература, 2003. - С. 340-342.
5. Ильин И.П. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. - М.: Интрада, 1998. - С. 256.
6. Кабанова И.В. Викторианский роман в Англии: «Оливер Твист» Ч. Диккенса // Кабанова И.В. зарубежная литература. М.: Лицей, 2002. 272 с.
7. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман // Вестник МГУ. Сер. 9. Филология. - 1995. - № 1. - С. 97-124.
8. Кристева Ю. Революции поэтического языка // Вестн. МГУ. Сер. 9, Филология. 1994. - № 5. - С. 447.
9. Муратов Е.Ю. Лингвосинергетика поэтического текста/Елена Юрьевна Муратова. – М.: «Простобук», 2011. - 219 с.
10. Пьеге-Гро Натали. Введение в теорию интертекстуальности: пер. с фр. / общ. ред. и вступ. ст. ГК. Косикова. - М.: Изд-во ЛКИ, 2008. - С. 240.
11. Скороходько Ю.С. Трактовка прошлого в английском неовикторианском романе // Наукові записки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Вип. 15. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2010. С. 243-250.
12. Скороходько Ю.С. Эволюция английского неовикторианского романа // Культура народов Причерноморья. 2011. № 206. С. 55-57.
13. Словарь литературоведческих терминов на сайте Культура письменной речи [Электронный ресурс]. - Режим доступа :

<http://www.grammar.ru>.

14. Толстых О.А. Английский постмодернистский роман конца XX века и викторианская литература: интертекстуальный диалог: на материале романов А.С. Байетт и Д. Лоджа. Автореферат дисс. на соиск. уч.степ. канд. филол.наук. Екатеринбург, 2008. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/angliiskii-postmodernistskii-roman-kontsa-xx-veka-i-viktorianskaya-literatura-intertekstualn#ixzz3szTVyY35>

15. Якобсон Р.О. Язык и бессознательное: моногр. - М.: Гнозис, 1996. - С. 248.

16. Banerjee, J. (2015). Neo-Victorianism: An Introduction. The Victorian Web: Literature, History, and Culture in the Age of Victoria. Available at: <http://www.victorianweb.org/neovictorian/introduction.html>

17. Bormann, D.C. (2002). The Articulation of Science in the Neo-Victorian Novel: A Poetics (And Two Case-Studies). Bern: Peter Lang.

18. Gutleben, CK (2001). Nostalgic Postmoder-nism: the Victorian Tradition and the Contem-porary British Novel. Amsterdam: Rodopi.

19. Ho, E. (2012). Neo-Victorianism and the Memory of Empire. New York: Continuum. Google Books. Available at: <https://books.google.ru/books?id=d2Xv0n40fE0C&printsec=fro>
ntcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

20. Hrubes, M. (2008). Postmodernist Intertex- tuality in David Mitchell's Cloud Atlas. Thesis (M.A.). University of Frankfurt (Main). GRIN. Available at: <http://www.grin.com/en/e-book/94473/postmodernist-intertextuality-in-david-mitchell-s-cloud-atlas>

21. Hutcheon, L. (1988). Poetics of Postmoder-nism: History, Theory, Fiction. London: Rout- ledge.

22. Kirchknopf, A. (2008). (Re)workings of Ni-neteenth-Century Fiction: Definitions, Ter-minology, Contexts. Neo-Victorian Studies, pp. 53-80. Available at: http://www.neovicto-rianstudies.com/past_issues/Autumn2008/NVS%201-1%20A-Kirchknopf.pdf (date of ac-cess: 27.11.2015).

23. Mitchell, D. (2010, June 12). On writing Cloud Atlas. Guardian Book Club: n. pag. Available at: <http://www.theguardian.com/books/2010/jun/12/book-club-mitchell-cloud-atlas>
24. Mullan, J. (2005, April 2). Savagery upon a forlorn strand. The Guardian. Available at: <http://www.theguardian.com/books/2005/apr/02/fiction.davidmitchell>
25. Onega, S. (1993). British Historiographic Metafiction in the 1980s. In: Th. D'haen, H. Bertens (Eds.), British Postmodern Fiction. Amsterdam: Rodopi, pp. 47-61.
26. Rados, I. (2015). Postmodern narrative strategies in David Mitchell's Cloud Atlas. Diploma Thesis. Filozofski fakultet u Zagrebu, Department of English Language and Literature. Available at: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/5245/17/THESIS_Rado%C5%A1_Ivan_Postmodern_narrative_strategies_in_David_Mitchell%27s_Cloud_Atlas.pdf
27. Shiller, D. (1997). The Redemptive Past in the Neo-Victorian Novel. Studies in the Novel. 29(4), pp. 538-60.
28. Wood, J. (2010, July 5). The Floating Library. The New Yorker. Available at: <http://www.newyorker.com/magazine/2010/07/05/the-floating-library>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРОВАНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Mitchell, D. "The Cloud Atlas": a novel (2004). Published in the United States by Random House Trade Paperbacks, an imprint of The Random House Publishing Group, a division of Random House, Inc. New York. Printed in the United States of America on acid free paper, 2004 p. 704.

Summary

Novels by the British author David Mitchell are rather popular nowadays. Many of them have been filmed and nominated for prestigious prizes. Mitchell writes in his own manner, rather special and unusual. However, his writing manner has not been an object of special scientific investigation yet. There is a necessity to analyze his writing manner and define his place in the literature process of the 20-th c.

The aim of this research is to define genre specificity of the novel “The Cloud Atlas”.

The first chapter of this paper is devoted to the synthesis of the ideological, thematic and genre components of the novel “Cloud Atlas” by David Mitchell.

The second chapter of the paper examines specificity of the genre and form the novel. Special attention is paid to the grammatical means of expressing the position of a character.

Main results of our investigation are:

1. The synergetic nature of the investigated novel’s composition is revealed in its nonlinearity.
2. The intertext and intertextuality are different concepts. The intertext is an objective phenomenon, while intertextuality is a subjective one.
3. Due to existing intertextual connections the past, present and future in the text are inseparably interconnected.
4. Each part of the six is connected with the previous and the following ones. The final part of the novel summarizes the author’s thoughts concerning the fact that each person contributes to humanity history. All existing and new generations are inseparably connected with the past. The events of history repeat themselves but they are considered from a new angle. And every generation has own understanding of the things which happened before.
5. The most wide-spread grammatical means are past tenses of verb, conditional mood, comparative degree of adjectives, use of disjunctive, rhetoric and other types of questions.